



Fremsat den 28. januar 2010 af kirkeministeren (Birthe Rønn Hornbech)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning og forskellige andre love

(Ansættelse af nyudnævnte biskopper på længerevarende åremål samt forhøjelse af den pligtige afgangsalder for præster, provster og biskopper)

§ 1

I lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 608 af 6. juni 2007, foretages følgende ændring:

1. I § 1 indsættes som *stk. 2* og *3*:

»*Stk. 2.* Biskopper ansættes som tjenestemænd på åremål for et tidsrum af 12 år.

Stk. 3. En biskop kan ikke udnævnes på ny i et stift, hvori vedkommende tidligere har været udnævnt som biskop.«

§ 2

I lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 78 af 2. februar 2009, foretages følgende ændring:

1. I § 8, *stk. 2*, indsættes som *2. pkt.*:

»Endvidere gælder reglerne i dette kapitel ikke ved en biskops ansættelse i tilbagegangsstilling, når biskoppens åremålsansættelse er udløbet.«

§ 3

I lov om tjenestemænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 531 af 11. juni 2004, som ændret ved § 2 i lov nr. 527 af 24. juni 2005, § 6 i lov nr. 1587 af 20. december 2006 og § 1 i lov nr. 484 af 17. juni 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 40, *stk. 1*, indsættes som *2. pkt.*:

»Bestemmelserne i § 33 a, *stk. 2*, § 33 b og § 33 c gælder ikke stillinger som biskop.«

2. I § 43 a ændres »70« til: »75«.

§ 4

I lov om tjenestemandspension, jf. lovbekendtgørelse nr. 230 af 19. marts 2004, som ændret ved § 3 i lov nr. 527 af 24. juni 2005, lov nr. 1150 af 7. december 2005, § 5 i lov nr. 1587 af 20. december 2006 og § 2 i lov nr. 484 af 17. juni 2008, foretages følgende ændring:

1. I § 16 b, *stk. 1*, ændres »§ 16 c, *stk. 2*« til: »§ 16 d, *stk. 2*«.

2. § 16 c, affattes således:

»§ 16 c. Pensionen til personer, der har været ansat som biskop på åremål, og som ikke har været varigt ansat i en stilling med ret til tjenestemandspension, fastsættes efter reglerne i kapitel 2 og 7. Bestemmelsen i § 16 b finder tilsvarende anvendelse.«

3. Efter § 16 c indsættes:

»§ 16 d. Reglerne i denne lov finder ikke anvendelse for personer omfattet af § 33 a, *stk. 2*, i lov om tjenestemænd. Finansministeren træffer efter indhentet udtalelse fra Lønningrådet bestemmelse om anden pensionsordning for det pågældende ansættelsesforhold.

Stk. 2. Finansministeren kan bestemme, at en person som nævnt i § 33 a, *stk. 1*, i lov om tjenestemænd henføres til *stk. 1*, hvis særlige konkrete omstændigheder taler derfor.«

§ 5

Stk. 1. Loven træder i kraft dagen efter offentliggørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. § 1, *stk. 2* og *3*, i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, finder anvendelse for biskopper, der udnævnes efter afholdelse af valg udskrevet efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Tjenestemandslovens § 43 a, som ændret ved denne lovs § 3, nr. 2, berører ikke ansøgte eller uansøgte afskedigelser, der er foretaget før lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Grønland eller Færøerne.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
 2. Baggrund for lovforslaget
 3. Hovedlinier i lovforberedelsen
 4. Indførelse af ansættelse på længerevarende åremål for nyudnævnte biskopper
 - 4.1. *Gældende ret*
 - 4.2. *Arbejdsgruppens overvejelser*
 - 4.3. *Hørings svar på arbejdsgruppens rapport*
 - 4.4. *Kirkeministeriets overvejelser*
 - 4.5. *Den foreslåede ordning*
 5. Forhøjelse af pligtig afgangsalder til 75 år
 - 5.1. *Gældende ret i forbindelse med afskedigelse af præster, provster og biskopper pga. alder*
 - 5.2. *Arbejdsgruppens overvejelser*
 - 5.3. *Hørings svar på arbejdsgruppens rapport*
 - 5.4. *Kirkeministeriets overvejelser vedr. forhøjelse af den pligtige afgangsalder for biskopper*
 - 5.5. *Kirkeministeriets overvejelser vedr. forhøjelse af den pligtige afgangsalder for præster og provster*
 - 5.6. *Den foreslåede ordning*
 6. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
 7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
 8. Administrative konsekvenser for borgerne
 9. Miljømæssige konsekvenser
 10. Forholdet til EU-retten
 11. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
 12. Sammenfattende skema
- Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser
Bilag 1

1. Indledning

Formålet med lovforslagets er todelt.

For det første er formålet at indføre ansættelse på længerevarende åremål for nyudnævnte biskopper i folkekirken.

For det andet er der tale om, at den nuværende pligtige afgangsalder for tjenestemandsansatte præster, provster og biskopper i folkekirken forhøjes fra 70 år til 75 år.

Lovforslaget er udarbejdet som opfølgning på punktet om en moderne folkekirke, således som det er omtalt i regeringsgrundlaget »Mulighedernes samfund« fra november 2007.

Lovforslaget er endvidere udarbejdet efter ophævelsen af den generelle pligtige afgangsalder på 70 år for tjenestemænd, som var resultatet af vedtagelsen af lov nr. 484 af 17. juni 2008 om ændring af lov om tjenestemænd og forskellige andre love.

Endvidere bygger lovforslaget på de overvejelser og forslag, som den af kirkeministeren den 7. februar 2008 nedsatte arbejdsgruppe fremsatte i »Rapport fra arbejdsgruppen om åremålsansættelse af biskopper m.v.«, Kirkeministeriet, december 2008.

2. Baggrund for lovforslaget

I regeringsgrundlaget »Mulighedernes Samfund« fra november 2007 er folkekirken omtalt i kapitel 22 under overskriften »En moderne folkekirke«.

Blandt de konkrete initiativer regeringen ønsker at gennemføre, anføres bl.a., at regeringen vil tage initiativ til, at nyudnævnte biskopper fremover ansættes på længerevarende åremål. Efter udløbet af åremålet afholdes nyvalg til bispeembedet ved afstemning blandt menighedsrådsmedlemmerne.

Baggrunden for forslaget i regeringsgrundlaget var blandt andet, at der i den kirkelige debat havde været biskopper der anbefalede en åremålsansættelse i bi-

speembedet. Dette begrundedes med, at bispeembedet på grund af øget eksponering er mere belastet i dag end tidligere. På grund af denne ændring af embedets karakter i forhold til pressen og offentligheden er det vigtigt, både af hensyn til folkekirken og af hensyn til de enkelte biskopper, at området tilføres ny dynamik.

Derudover er behovet for stadig inspiration og fornyelse i kirkens førende embeder blevet fremhævet fra flere sider.

Ansættelse af biskopper på åremål kendes f.eks. fra flere af de tyske kirker.

Det Teologiske Fakultet ved Københavns Universitet oplyser, at folkekirkeordningen lægger op til, at præster, provster og biskopper er ansat af staten på vilkår der defineres i lovgivningen, samt at spørgsmål om varighed hverken er mere eller mindre »Luthersk«. Varigheden af biskoppers ansættelse kan og skal dermed alene fastlægges ud fra hvad der findes mest hensigtsmæssigt og således tjener embedsudøvelsen bedst.

Som det fremgår skal initiativet omfatte nyudnævnte biskopper. Regeringen vil således ikke tage initiativ til, at de nuværende biskoppers ansættelsesforhold ændres.

Den 1. april 2008 fremsatte finansministeren lovforslag nr. L 175: Forslag til lov om ændring af lov om tjenestemænd og forskellige andre love (Ophævelse af den generelle pligtige afgangsalder på 70 år m.v.).

Lovforslag blev vedtaget af Folketinget ved 3. behandlingen den 29. maj 2008, og trådte i kraft den 19. juni 2008 (dagen efter offentliggørelsen i lovtidende).

Ved lovforslagets fremsættelse oplyste finansministeren bl.a., at formålet med lovforslaget var at ophæve den generelle pligtige afgangsalder på 70 år for tjenestemænd og visse andre aldersgrænser.

Finansministeren gav udtryk for, at der ikke i fremtiden bør være pligtige aldersgrænser for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Eventuelle barrierer i lovgivningen for at ansatte kan fortsætte med at arbejde, så længe de har lyst og evne til det, burde fjernes.

Forslaget indebar, at tjenestemænd kunne forblive ansat på tjenestemandsvilkår, selv om de fyldte 70 år.

Forslaget indebar endvidere, at alder ikke længere ville være en saglig afskedsgrund for tjenestemænd, medmindre der i lovgivningen var fastsat en aldersgrænse for afskedigelse, eller der var aftalt en pligtig afgangsalder.

Det var dog ikke alle tjenestemænd, der blev omfattet af lovforslagets ændringer: Dommere og andre tjenestemandsansatte jurister ved domstolene samt præster, provster og biskopper i folkekirken var ikke omfattet af forslaget om at ophæve 70-års grænsen.

I forbindelse med sin fremsættelse af lovforslaget gjorde finansministeren da også særskilt opmærksom på, at Kirkeministeriet overvejede de særlige spørgsmål, som en ophævelse af aldersgrænsen for præster, provster og biskopper kunne give anledning til.

De almindelige bemærkninger til L 175 indeholder i afsnit 3.3 følgende omtale af tjenestemænd i folkekirken:

»3.3. Tjenestemænd i folkekirken

Spørgsmålet om pligtig afgangsalder for tjenestemandsansatte præster, provster og biskopper forudsætter særlige overvejelser under hensyntagen til de særlige forhold for disse stillinger.

I disse overvejelser må bl.a. indgå, at spørgsmålet om afgangsalder har væsentlig betydning for udøvelsen af den ret til at vælge præster og biskopper, der efter lovgivningen tilkommer folkekirken demokratiske organer (kaldsretten). Præster vælges således som alt overvejende hovedregel af pastoratets menighedsråd, mens biskopper vælges af stiftets menighedsrådsmedlemmer. Præster ansættes herefter af kirkeministeren, mens provster og biskopper er kongeligt udnævnte.

På den anførte baggrund er præster, provster og biskopper ikke omfattet af forslaget om at ophæve den gældende 70-års-grænse. En stillingtagen til, hvordan den pligtige afgangsalder for præster, provster og biskopper kan ophæves eller ændres, bør således afvente, at Kirkeministeriet sammen med folkekirken interessenter har overvejet de særlige spørgsmål for disse stillinger. Disse overvejelser vil ske samtidig med overvejelserne om ansættelse af nyudnævnte biskopper på længerevarende åremål.«.

3. Hovedlinier i lovforberedelsen

Kirkeministeren nedsatte i februar 2008 en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Kirkeministeriet, biskopperne, Landsforeningen af Menighedsråd, Den danske Præsteforening og Danmarks Provsteforening.

Arbejdsgruppen skulle bl.a. gøre sig overvejelser om, hvordan en evt. ophævelse af den pligtige afgangsalder for tjenestemænd kunne anvendes i forhold til præster og provster, ligesom den skulle komme med forslag til en ordning, hvorefter fremtidige ansættelser af biskopper kunne finde sted på længerevarende åremål.

Arbejdsgruppen afleverede sin rapport til kirkeministeren den 18. december 2008.

Samme dato sendte Kirkeministeriet rapporten i høring hos Personalestyrelsen, Landsforeningen af Menighedsråd, biskopperne, Danmarks Provsteforening og Den danske Præsteforening.

4. Indførelse af ansættelse på længerevarende åremål for nyudnævnte biskopper

4.1. Gældende ret

Biskoppernes ansættelsesforhold reguleres i dag primært af bestemmelser i tjenestemandsløven, lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning (lovbekendtgørelse nr. 608 af 6. juni 2007) samt Kirkeministeriets bekendtgørelse om bispevalg (bekendtgørelse nr. 303 af 26. marts 2007).

Biskopper ansættes som tjenestemænd. Dette følger forudsætningsvis af i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning, der i § 6 fastslår, at kirkeministeren indstiller vinderen af bispevalget til kgl. udnævnelse. At biskopper ansættes som tjenestemænd fremgår desuden af Finansministeriets cirkulære af 11. december 2000 om anvendelse af tjenestemandsansættelse i staten og folkekirken.

Til biskop kan kun udnævnes personer, der har bestået teologisk kandidateksamen fra et universitet her i landet og opfylder betingelserne for at blive ansat som præst i folkekirken, jf. § 1 i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning.

Inden en stilling som biskop besættes, afholdes der en afstemning, jf. § 2 i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning.

Vinderen af valget indstilles af kirkeministeren til kgl. udnævnelse.

Bispevalget er et éngangsvalg og stillingen som biskop er en tjenestemandstillingsstilling. Biskoppen beklæder derfor sit embede, indtil han eller hun afskediges på sædvanlig måde på grund af alder, sygdom eller anden årsag.

4.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen foreslog i sin rapport, at nyudnævnte biskopper fremover ansættes på længerevarende åremål, dvs. for en periode på 12 år. Arbejdsgruppen foreslog desuden, at en biskop ikke skal kunne søge genvalg i et stift, hvori den pågældende tidligere har fungeret som biskop.

Biskop Kresten Drejergaard fremsatte en mindretalsudtalelse (optaget som bilag 5 til rapporten), hvori han bl.a. anførte, at bispeembedet i luthersk tradition først og fremmest er defineret som et præsteembede med særlige beføjelser i henseende til at føre tilsyn med kirkens forkyndelse og lære samt med forvaltningen af sakramenterne. Biskoppen anførte videre, at ud fra dette grundsynspunkt er provsteembedet en del af kirkens tilsynsembede. Endelig beklagede han, at der ikke er

udtrykt et formål med at indføre åremålsansættelse af biskopper.

Arbejdsgruppens øvrige medlemmer noterede sig heroverfor, at regeringens initiativ om fremover at indføre ansættelse på længerevarende åremål for nyudnævnte biskopper, er udtryk for en politisk beslutning. Enkelte medlemmer af arbejdsgruppen savnede dog, at der indtragedes teologiske overvejelser.

Preben Juul Sørensen fra Landsforeningen af Menighedsråd angav også en mindretalsudtalelse gående ud på, at ansættelse på længerevarende åremål for biskopper ikke burde overstige 10 år. Til gengæld så Preben Juul Sørensen – i modsætning til resten af arbejdsgruppen – ingen problemer i, at en biskop skulle kunne stille op til genvalg i det stift, hvori den pågældende tidligere havde virket som biskop.

4.3. Høringssvar på arbejdsgruppens rapport

Personalestyrelsen oplyste, at man ikke havde bemærkninger til forslaget om ansættelse af biskopper på længerevarende åremål på 12 år.

Landsforeningen af Menighedsråd fandt, at åremålsansættelse af biskopper ville være en fordel for folkekirken. Et flertal af bestyrelsen støttede derfor forslaget om åremålsansættelse i 12 år.

Under henvisning til forudsætningerne i regeringsgrundlaget tilsluttede Den danske Præsteforening sig forslaget om 12 årige åremål for biskopper. Foreningen noterede sig, at der ikke havde været inddraget teologiske overvejelser herom. Foreningen tilsluttede sig også synspunktet om, at genvalg i samme stift ikke skulle være muligt, mens nyvalg i et andet stift burde være muligt.

Danmarks Provsteforening tilsluttede sig rapportens forslag om åremålsansættelse af biskopper, idet man dog bemærkede, at en række af Provsteforeningens medlemmer savnede en teologisk drøftelse.

Biskoppen over Københavns Stift fandt at det udgjorde en mangel, at rapporten ikke indeholdt refleksion over bispeembedets væsen og indhold. Biskoppen tilsluttede sig et åremål for biskopper på ikke under 12 og ikke over 15 år, samt at genvalg ikke skulle være muligt. Biskoppen fandt det afgørende, at biskopper på åremål sikres en individuel tilbagegangsstilling.

Biskoppen over Helsingør Stift savnede en teologisk begrundelse for åremålsansættelse af biskopper. Hun fandt desuden, at åremålsansættelse af biskopper kunne medføre en politisering og grundlæggende ændring af bispeembedet. Hun kunne derfor ikke tilslutte sig rapportens forslag om åremålsansættelse af biskopper.

Biskoppen over Roskilde Stift beklagede den manglende refleksion over bispeembedet. Han fandt dog ansættelse af biskopper på længerevarende åremål rimelig af hensyn til de fortsatte udviklingsmuligheder af stiftets kirkelige liv. Han undredes imidlertid over, at rapporten ikke fremsatte forslag om åremålsansættelse af provster.

Biskoppen over Lolland-Falsters Stift var med i arbejdsgruppen, og var derfor grundlæggende enig i og tilfreds med rapportens konklusioner. Selv om en teologisk overvejelse næppe havde haft betydning for beslutningen om at indføre åremålsansættelse for biskopper, ville det dog have været ønskeligt. Han fandt åremål på 12 år for biskopper rimeligt, idet det dog var afgørende, at biskopper ikke måtte kunne genvælges i eget stift.

Biskoppen over Fyens Stift henviste til sin mindretalsudtalelse i rapporten, og biskoppen over Århus Stift støttede i sit høringssvar biskop Drejergaards mindretalsudtalelse.

Biskoppen over Aalborg Stift var – med henvisning til biskop Drejergaards mindretalsudtalelse i rapporten – enig i, at der på rapportens præmisser alene skulle indføres åremålsansættelse for biskopper på mindst 12 år. Han tilsluttede sig desuden, at der ikke burde være mulighed for genvalg i samme stift pga. risikoen for politisering af bispeembedet.

Biskoppen over Viborg Stift fandt, at rapporten løste sin opgave i hht. det stillede kommissorium. Han fandt imidlertid at det var en mangel, at rapporten ikke indeholdt embedsteologiske overvejelser om bispeembedets baggrund og stilling i folkekirken. Hans høringssvar indeholdt derfor en sådan overvejelse, omhandlende perioden fra de første kristne tider, over Reformationen og frem til nutiden. Denne detaljerede og grundige overvejelse berørte bl.a. biskoppens forvaltningsopgaver og tilsynsopgaver samt biskoppens øvrige gejstlige opgaver. Desuden berørtes biskoppens samarbejde med stiftsamtmænd, bispeembedets stigende deltagelse i den offentlige debat og samarbejdet med andre kristne kirker. Biskoppen konkluderede, at der ikke syntes at være noget, der taler imod åremålsansættelse. Han tilsluttede sig desuden ansættelse i ét åremål på 12 eller 15 år, samt mulighed for nyvalg i et andet stift, ligesom han tilsluttede sig muligheden for en tilbagegangsstilling for biskopper efter udløb af åremål. Han fandt det dog uforståeligt, at der ikke også blev foreslået åremålsansættelse af provster, da tilsynsembedet er fælles for provster og biskopper.

Biskoppen over Ribe Stift anså indførelse af åremålsansættelse af biskopper som et statskirkeligt tiltag, der ikke gavner balancen mellem stat og kirke. Hun mod-

satte sig derfor forslaget. Hun fandt desuden ikke, at man kan diskutere åremål for biskopper isoleret fra provsterne. Hun så således en risiko for, at biskopper alene ville udnævne ældre præster til provster for at modvirke, at provsterne fremover ville sidde på kontinuiteten, mens biskopper i højere grad kommer og går. Biskoppen over Ribe Stift mente, at åremålsansættelse af biskopper ville blive udgiftskrævende for folkekirken. Hun frygtede desuden, at tilbagegangsstillinger alene ville blive til gavn for den afgåede biskop, og ikke for folkekirken.

Biskoppen over Haderslev Stift tilsluttede sig idéen om åremål for biskopper, idet han dog var enig med biskop Drejergaards mindretalsudtalelse. Biskoppen over Haderslev Stift fandt dog, at man burde ansue åremål for biskopper i sammenhæng med åremål for provster. Han var enig i, at åremålet burde være længerevarende. Han kunne tilslutte sig rapportens forslag om tilbagegangsstillinger, der forbeholdtes den afgåede biskop. Med henvisning til sine iagttagelser fra den nord-elbiske kirke i Tyskland fandt han det ikke nærliggende at tro, at muligheden for genvalg automatisk ville medføre en politisering af bispeembedet. Han fandt derfor, at et kvalificeret flertal af stiftets præster og menighedsråd burde kunne anmode om en forlængelse af biskoppens åremål, f.eks. med en halv periode.

Ved brev af 7. maj 2009 anmodede Kirkeministeriet endvidere Det Teologiske Fakultet ved Københavns Universitet om et responsum.

Det Teologiske Fakultet svarede ved brev af 27. maj 2009, og fremhævede bl.a. følgende:

- Folkekirkeordningen lægger op til, at præster, provster og biskopper er ansat af staten på vilkår, der defineres i lovgivningen.
- Spørgsmål om ansættelsens varighed er hverken mere eller mindre 'luthersk'.
- Varigheden af biskoppers ansættelse kan og skal alene fastlægges ud fra, hvad der findes mest hensigtsmæssigt og således tjener embedsudøvelsen bedst. Det samme gælder for de afledte spørgsmål (tilbagegangsstilling, seniorordninger, dispensation fra bopælspligt etc).
- Den frie mulighed for at indrette biskoppers ansættelse efter praktiske hensyn er af principiel betydning i en luthersk kirke.
- En ændring af ansættelsesvilkårene for biskopper indebærer efter fakultetets skøn ikke nødvendigvis ændringer af ansættelsesvilkårene for provster. Også her bør alene hensynet til, hvad man finder mest hensigtsmæssigt, stå i forgrunden.

4.4. Kirkeministeriets overvejelser

Kirkeministeriet er enig med Det Teologiske Fakultet i den udtalelse, som fakultetet afgav ved brev af 7. maj 2009, jf. afsnit 4.3 ovenfor. Dette gælder ikke mindst synspunktet om, at varigheden af biskoppers ansættelse alene kan og skal fastlægges ud fra, hvad der findes mest hensigtsmæssigt og således tjener embedsudøvelsen bedst.

Det er desuden Kirkeministeriets opfattelse, at den nuværende udformning af tjenestemandenslovens § 43 a, og den tilsvarende bestemmelse i den tidligere udformning af tjenestemandenslovens § 29, reelt er udtryk for, at biskopper i folkekirken har en på forhånd defineret afgrænset embedsperiode, da deres varige ansættelse som tjenestemand begrænses af den pligtige afgangsalder på 70 år. Den maksimale varighed af deres ansættelse som biskop kan således i praksis fastsættes som 70 år, fratrukket biskoppens alder ved tiltræden i bispeembedet.

Et tilsvarende synspunkt blev også fremført i rapporten fra arbejdsgruppen om åremålsansættelse af biskopper m.v.

Regeringsgrundlagets initiativ med fremover at indføre ansættelse på længerevarende åremål for biskopper må derfor, efter Kirkeministeriets opfattelse, ledsages af en begrænsning af åremålets udstrækning i fht. den nuværende længde af biskoppers ansættelse.

Hvis man fremskriver ancienniteten for de nuværende 10 biskopper i folkekirken ved afsked som 70-årig, vil den længst siddende biskop til sin tid have siddet i sit embede i 26 år, mens den kortest siddende vil have siddet i 11 år.

Den gennemsnitlige fremskrevne anciennitet for det nuværende bispekollegium ved fratræden som 70-årige vil være ca. 19 år.

På den baggrund er det Kirkeministeriets opfattelse, at et »længerevarende åremål« bør være kortere end 19 år, idet det ellers savner mening at tale om ansættelse på åremål i forhold til den nuværende retstilstand.

Det er Kirkeministeriets opfattelse, at et åremål på 12 år er passende. Ministeriet kan i den forbindelse tilslutte sig de argumenter, som fremføres af flertallet i rapporten fra arbejdsgruppen om åremålsansættelse af biskopper m.v.

Efter ministeriets opfattelse kan der ikke med rimelighed siges at være tale om ansættelse på »åremål«, såfremt der bliver tale om at åremålet for biskopper overstiger 12 år. Også her kan ministeriet henvise til konklusionen fra flertallet i arbejdsgruppen om åremålsansættelse af biskopper m.v.

Den geografiske placering af en tilbagegangsstilling for en biskop – dvs. den stilling, som den pågældende

kan genindtræde varigt i efter åremålets udløb – kan efter omstændighederne være såvel i som udenfor det stift, hvori den pågældende tidligere har været udnævnt til biskop.

Det nærmere stillingsindhold i en tilbagegangsstilling for en biskop, der ansættes på længerevarende åremål, skal fastsættes konkret. Det er Kirkeministeriets hensigt at imødekomme rimelige ønsker om tilpasning til den enkelte biskops faglige styrker og interesser.

Man kan f.eks. forestille sig, at en biskop efter åremålets udløb ønsker at fungere som sognepræst, evt. i kombination med andre opgaver af folkekirkelig interesse. Sådanne andre opgaver kunne f.eks. indebære deltagelse i større kommissions- eller udvalgsarbejder, eller varetagelse af forskning og/eller undervisning på universitetet eller på folkekirkens uddannelsesinstitutioner inden for områder, der er i folkekirkens interesse. Oplistingen er ikke udtømmende, og der vil således også kunne blive tale om varetagelse af andre opgaver af folkekirkelig karakter.

Det er ikke tanken, at en biskop hvis åremål er udløbet, skal søge sin tilbagegangsstilling i konkurrence med andre. Tilbagegangsstillinger påtænkes således forbeholdt eller oprettet specielt til den biskop, der ønsker den som tilbagegangsstilling ved udløbet af åremålet for stillingen som biskop.

Kirkeministeriet er opmærksom på, at der kan opstå en særlig situation, såfremt der konkret ikke findes en menighed der ønsker at kalde en biskop til en tilbagegangsstilling som sognepræst, når biskoppen ved åremålets udløb eller ved ansættelsens ophør af anden årsag, der ikke kan tilregnes den pågældende, skal overtage et andet passende arbejdsområde.

Såfremt en sådan situation skulle opstå, er det Kirkeministeriets opfattelse at problemstillingen må løses konkret ved forhandling mellem Kirkeministeriet og den forhandlingsberettigede organisation. En løsning i sådanne sager kunne f.eks. være, at den pågældende biskops tilbagegangsstilling bliver som stiftspræst med særlige opgaver.

På den baggrund foreslås det at gennemføre den foreslåede ændring af ansættelseslovens § 8, stk. 2, der allerede i dag begrænser anvendelsesområdet for ansættelseslovens kapitel 2.

Såfremt lovændringen gennemføres, er det Kirkeministeriets hensigt at ændre den nuværende formulering i § 1 i ministeriets bekendtgørelse nr. 771 af 13. juli 2009 om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præstestillinger m.v., så bestemmelsen tager højde for den ændrede formulering af ansættelseslovens § 8, stk. 2.

4.5. Den foreslåede ordning

Den foreslåede ordning vil medføre, at nyudnævnte biskopper ansættes som tjenestemænd på åremål for et tidsrum af 12 år.

En biskop vil dog ikke kunne udnævnes på ny i et stift, hvori vedkommende tidligere har været udnævnt som biskop

5. Forhøjelse af pligtig afgangsalder til 75 år

5.1. Gældende ret i forbindelse med afskedigelse af præster, provster og biskopper pga. alder

Der er ikke længere generelle regler om maksimumalder for tjenstemandsansættelse. Den hidtidige generelle, pligtige afgangsalder på 70 år er bortfaldet pr. 19. juni 2008.

For folkekirkens tjenstemandsansatte præster, provster og biskopper er den pligtige afgangsalder på 70 år dog opretholdt, jf. tjenstemandslovens § 43 a.

Tjenstemandsansatte præster, provster og biskopper i folkekirken har således fortsat pligt til at fratæde deres stillinger senest med udgangen af den måned, hvori de fylder 70 år.

Sådan afsked af præster foretages normalt som ansøgt afsked, jf. tjenstemandslovens § 27, hvorefter tjenestemænd med 3 måneders varsel kan forlange sig afskeditget til udgangen af en måned.

Kirkeministeriet har ved bekendtgørelse af 16. januar 2008 om afsked af visse præster, bemyndiget biskopperne til at foretage afsked efter ansøgning af sognepræster. Bemyndigelsen, der ikke omfatter kgl. udnævnte præster, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2, er udstedt i medfør af tjenstemandslovens § 26, stk. 2.

For tjenstemænd gælder i øvrigt, at ansættelsen opfører uden afskedigelse, når en varigt ansat tjenestemand udnævnes varigt i anden stilling, omfattet af tjenstemandsloven, jf. tjenstemandslovens § 9, stk. 3, eller når en tjenstemands åremålsansættelsesperiode udløber, jf. tjenstemandslovens § 28, stk. 2.

I disse tilfælde skal hverken tjenstemanden eller ansættelsesmyndigheden overholde formalitetskrav af nogen art, heller ikke selv om tjenstemanden var kongeligt udnævnt i den hidtidige stilling.

Bestemmelsen i tjenstemandslovens § 9, stk. 3, har især praktisk betydning i de situationer, hvor en tjenstemandsansat sognepræst skifter stilling fra et pastorat til et andet. I Kirkeministeriets vejledning af 16. januar 2008 om proceduren ved afsked af visse præster, fremgår det således af pkt. 3 om afskedigelse af præster efter ansøgning, at der efter en konkret vurdering kan dispen-

seres fra afskedsvarslet på 3 måneder, f.eks. såfremt der er tale om at præsten søger sig afskeditget med henblik på at overtage et andet embede.

Kgl. udnævnte tjenestemænd (både varigt ansatte og ansatte på åremål) afskediges af Kongen (Dronningen), jf. tjenstemandslovens § 26, stk. 1. Det er uden betydning, om der ved genbesættelse af stillingen skal ske kgl. udnævnelse.

Provster er kgl. udnævnte, jf. § 14, stk. 2 i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. (lovbekendtgørelse nr. 78 af 2. februar 2009).

Endvidere er biskopper kgl. udnævnte, jf. § 6 i lovbekendtgørelse nr. 608 af 6. juni 2007 om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning.

5.2 Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen foreslog, at den nuværende pligtige afgangsalder på 70 år for præster, provster og biskopper, jf. tjenstemandslovens § 43 a, ændres, således at der i stedet indføres en pligtig afgangsalder på 75 år for disse grupper.

5.3. Høringssvar på arbejdsgruppens rapport

Personalestyrelsen havde ingen bemærkninger til forslaget om en pligtig afgangsalder på 75 år for præster, provster og biskopper.

Landsforeningen kunne tilslutte sig forslaget om en forhøjelse af afgangsalderen til 75 år, da det udgjorde et mindre onde end helt at afskaffe afgangsalderen. Landsforeningen havde dog helst set en fastholdelse af 70 årsgrænsen.

Præsteforeningen tilsluttede sig en pligtig afgangsalder på 75 år.

Provsteforeningen tilsluttede sig også forslaget om forhøjelse af afgangsalderen til 75 år, idet anførtes, at de nye ledelsesfunktioner for provster og biskopper kunne medføre, at det kan blive svært at varetage embederne indtil 75 års alderen.

Biskoppen over Københavns Stift fandt, at afgangsalderen burde forblive 70 år, eller højst hæves til 72 år.

Biskoppen over Helsingør Stift fandt, at afgangsalderen højst burde hæves til 72 år, dog således, at præsters afgangsalder efter individuel ansøgning og biskoppens godkendelse konkret skulle kunne forlænges til 75 år.

Biskoppen over Roskilde Stift udtrykte betænkelighed ved en forhøjelse af afgangsalderen til 75 år pga. risikoen for konflikter mellem præst og menighedsråd til skade for både præst og menighed. Han kunne dog tilslutte sig en pligtig afgangsalder på 72 år idet han gik ud fra, at

præstebevillingen tilføjes midler til seniorpolitiske tiltag, såfremt afgangsalderen forhøjes.

Biskoppen over Lolland-Falsters Stift mente, at en forhøjelse af afgangsalderen vil medføre flere sager om uansøgt afsked. Biskoppen over Fyens Stift tilsluttede sig denne opfattelse i sit høringssvar.

Biskoppen over Aalborg Stift fandt, at en forhøjelse af afgangsalderen til 75 år burde bero på en konkret aftale mellem det kirkelige tilsyn, menighedsrådet og præsten.

Biskoppen over Viborg Stift svarede, at da bispeembedet stiller store krav til indehaveren, burde afgangsalderen fastholdes på 70 år. Han kunne heller ikke tilslutte sig, at præsters og provsters afgangsalder skulle forhøjes. Såfremt afgangsalderen alligevel forhøjes, burde det højst være til 72 år.

Biskoppen over Århus Stift havde ingen særlige bemærkninger til en forhøjelse af afgangsalderen.

Biskoppen over Ribe Stift tilsluttede sig en pligtig afgangsalder på 75 år, forudsat at menighedsråd og kirkeligt tilsyn ønskede det for præsters vedkommende. For provsters vedkommende forudsatte hun dog, at både biskop og menighedsråd ville indstille til fortsat ansættelse. For biskoppers vedkommende forudsatte hun, at Kirkeministeriets indstilling forelå.

Biskoppen over Haderslev Stift tilsluttede sig en forhøjelse af afgangsalderen til 75 år, dog med forbehold om, at der indførtes en ordning, så det sikres, at præster, der ikke længere opfylder helbredskravet i tjenestemandenslovens § 4, afskæres fra at fortsætte i stillingen.

5.4. Kirkeministeriets overvejelser vedr. forhøjelse af den pligtige afgangsalder for biskopper

Kirkeministeriet har hæftet sig ved, at arbejdsgruppen i sin rapport om åremålsansættelse af biskopper m.v. i enighed lægger meget stor vægt på, at der fastsættes en pligtig afgangsalder for biskopper. Arbejdsgruppen anfører videre, at denne holdning – efter arbejdsgruppens opfattelse – generelt deles af menighedsrådene.

Hertil kommer, at stillinger som præst i folkekirken som alt overvejende hovedregel i praksis besættes med ansøgere, der har bestået teologisk kandidateksamen fra et dansk universitet, jf. ansættelseslovens § 1, stk. 1, nr. 1.

Det fremgår af ansættelseslovens § 2, at kirkeministeren undtagelsesvis kan give en person, der ikke opfylder betingelserne i § 1, stk. 1, tilladelse til under nærmere fastsatte vilkår at søge en præstestilling. Sådan tilladelse kan dog kun gives, hvis ansøgeren er fyldt 35 år, jf. ansættelseslovens § 2, stk. 2.

Det forekommer således ikke urimeligt at antage, at en biskop i folkekirken har været 25-30 år ved sin første tjenestemandsansættelse som præst i folkekirken.

Såfremt det herefter lægges til grund, at biskoppers samlede ansættelse som præst, provst og biskop i dag højst kan beløbe sig til 40-45 år, vil en forhøjelse af den pligtige afgangsalder til 75 år kunne medføre en forlængelse af det samlede folkekirkelige karriereforløb for tjenestemandensansatte biskopper på mellem 11,1% og 12,5%.

En forhøjelse af den pligtige afgangsalder til 75 år vil således medføre en reel forholdsmæssig forlængelse af den mulige samlede tjenestemandensansættelse som præst, provst og biskop i fht. den nuværende retstilstand, hvor den pligtige afgangsalder er 70 år.

En sådan forholdsmæssig udvidelse af den mulige samlede tjenestemandensansættelse vil være i overensstemmelse med de hensyn, der i øvrigt begrundede ophævelsen af den generelle 70-års grænse i tjenestemandenslovens § 29.

En pligtig afgangsalder på 75 år forekommer desuden rimelig, når der henses til den generelt stigende levealder siden 70-års grænsen blev indført.

En forhøjelse af den pligtige afgangsalder til 75 år kan desuden medvirke til at mindske en evt. fremtidig mangel på ansøgere til præstestillinger.

Med en pligtig afgangsalder på 75 år gives også mulighed for, at meriterede professorer fra de teologiske fakulteter vil finde anledning til at søge bispeembeder, hvis de får lyst til at prøve nye udfordringer uden for universitetsverdenen.

5.5. Kirkeministeriets overvejelser vedr. forhøjelse af den pligtige afgangsalder for præster og provster

Menighedsrådenes kaldsret – dvs. den ret til at vælge præster og biskopper, der efter lovgivningen tilkommer folkekirkens demokratiske organer – er fundamental for folkekirken som trossamfund, jf. også de almindelige bemærkninger i afsnit 3.3 til L 175, der er gengivet ovenfor.

Kaldsretten er bl.a. kommet til udtryk i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. (lovbekendtgørelse nr. 8 af 3. januar 2007) samt i bekendtgørelse nr. 771 af 13. juli 2009 om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præstestillinger m.m., der er udstedt med hjemmel i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v.

En af de folkevalgte menighedsråds vigtigste funktioner ville således i nogen udstrækning kunne gøres illusorisk, såfremt en præst fremover kunne blive siddende i den samme stilling væsentlig længere end i dag, og

derved 'binde' efterfølgende menighedsråd for en periode, der kunne være endog væsentlig længere end i dag.

Kirkeministeriet finder desuden, at såfremt en præst fremover kunne forblive ansat meget længe efter sit 70. år, vil der i særlige tilfælde kunne opstå en øget risiko for, at præsten og menigheden vokser fra hinanden, vel at mærke uden at præsten dermed går udenfor folkekirken's bekendelsesgrundlag. Dermed er der risiko for, at der opstår en dybtgående uoverensstemmelse mellem præst og menighed som betyder en væsentlig hindring for det kirkelige livs trivsel på det pågældende sted.

De kirkelige myndigheders eneste mulighed for at gribe ind over for dette, ville i givet fald være at søge præsten afskediget uansøgt, jf. særbestemmelsen i tjenestemandenslovens § 43.

Særbestemmelsen i tjenestemandenslovens § 43 er dog kun brugt sjældent i praksis, idet den anvendes restriktivt. Det vil være uacceptabelt for folkekirken som trossamfund, hvis en ophævelse eller væsentlig udskydelse af den højeste afgangsalder skulle føre til en stigning i antallet af sager om uansøgt afsked, jf. tjenestemandenslovens § 43.

Som eksempel på, hvor stillingerne som præst og provst i folkekirken adskiller sig væsentligt fra andre tjenestemandstillinger i staten kan anføres, at både præste- og provstestillinger er kendetegnet ved at have en meget høj grad selvstændighed i tilrettelæggelsen og udførelsen af arbejdet.

Selv om både provster og biskopper som en del af deres embedsvirksomhed tager på tilsynsbesøg og visitater indenfor hhv. provstiet/stiftet, så vil det i praksis ikke være en del af dagligdagen, at den enkelte præst modtager besøg af den tilsynsførende provst eller biskop.

På samme måde er det heller ikke normalt, at den enkelte provst i det daglige modtager tilsynsbesøg fra sin biskop.

Kirkeministeriet lægger derfor meget stor vægt på, at der fastsættes en pligtig afgangsalder for såvel præster som provster. Dette synspunkt er tillige fremført af arbejdsgruppen om åremål for biskopper m.v., idet det endvidere er arbejdsgruppens opfattelse, at denne holdning generelt deles af menighedsrådene.

Kirkeministeriet finder herefter, at en ny pligtig afgangsalder for tjenestemandansatte præster og provster skal findes efter en afvejning af forskellige hensyn:

- Hensynet til at lade arbejdsdygtige personer på 70 år eller derover fortsætte på arbejdsmarkedet
- Hensynet til menighedsrådenes kaldsret.

Kirkeministeriet har overvejet en forhøjelse på 5 år af den nuværende pligtige afgangsalder, således at den

pligtige afgangsalder for præster og provster fremover kan fastsættes til 75 år. En sådan forhøjelse vil i givet fald betyde, at den pligtige afgangsalder for tjenestemandansatte præster og provster vil blive den samme som den, der foreslåes for biskopper.

Som det er beskrevet ovenfor om biskopper, så gælder der også for præstestillinger en fast administrativ praksis for, at den, der ansættes i præstestillingen, skal være fyldt 25 år.

Hertil kommer, at stillinger som præst i folkekirken som alt overvejende hovedregel i praksis besættes med ansøgere, der har bestået teologisk kandidateksamen fra et dansk universitet, jf. ansættelseslovens § 1, stk. 1, nr. 1.

Af samme grunde som ovenfor anført om biskopper vil en forhøjelse af den pligtige afgangsalder til 75 år efter Kirkeministeriets opfattelse medføre en reel forholdsmæssig forlængelse af den mulige samlede tjenestemandansættelse som præst og evt. provst i fht. den nuværende retstilstand, hvor den højeste afgangsalder er 70 år. Det er Kirkeministeriets opfattelse, at en sådan forholdsmæssig udvidelse af den mulige samlede tjenestemandansættelse vil være i overensstemmelse med de hensyn, der i øvrigt begrundede ophævelsen af den generelle 70-års grænse i tjenestemandenslovens § 29.

Ud fra en samlet afvejning af de forskellige hensyn, jf. ovenfor, finder Kirkeministeriet det herefter afgørende, at præsters og provsters ansættelse ikke kan gå ud over deres 75. år.

5.6. Den foreslåede ordning

Den foreslåede ordning vil medføre, at den nuværende pligtige afgangsalder på 70 år for præster, provster og biskopper hæves til 75 år.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Lovforslaget medfører således ingen ændringer i det samlede antal årsværk for biskopper såvel som præster og provster. Forslaget skal således administreres inden for de nugældende bevillingsmæssige rammer for lønninger til biskopper såvel som præster og provster.

Endvidere vil evt. merudgifter til udbetaling af pension blive afholdt inden for de nugældende rammer for lønninger til biskopper såvel som præster og provster.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

8. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

9. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

10. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

11. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Lovforslaget har været sendt i høring hos biskopperne, Landsforeningen af Menighedsråd, Den danske Præsteforening, Danmarks Provsteforening, Personalestyrelsen og Centralorganisationernes Fællesudvalg.

12. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, regioner og kommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at biskopper ansættes som tjenestemænd på åremål, uanset om den pågældende hører til den personkreds, der efter tjenestemandenslovens § 33 a, stk. 1, ansættes som tjenestemand på åremål.

Efter tjenestemandenslovens § 33 a, stk. 1, sker ansættelse som tjenestemand på åremål af personer, som allerede er ansat som tjenestemand, er ansat i stillinger, i hvilken ansættelsen kan medregnes i pensionsalderen i medfør af tjenestemandspensionslovens § 4, stk. 1 eller 2, eller er fratrukket med ret til aktuel eller opsat tjenestemandspension fra sådanne stillinger.

Bestemmelsen i tjenestemandenslovens § 33 a, stk. 2, om ansættelse på åremål på tilsvarende vilkår som tjenestemænd skal således ikke gælde for stillinger som biskop. Der henvises til forslagens § 3, nr. 1.

Bestemmelsen indebærer tillige, at biskopper ansættes på åremål for et tidsrum af 12 år. Bestemmelsen i tjene-

stemandslovens § 33 c om åremålets længde skal således ikke gælde for stillinger som biskop, jf. forslagens § 3, nr. 1.

Biskopper på åremål omfattes af tjenestemandenslovens regler om afskedigelse af tjenestemænd på åremål og om åremålsansættelsens ophør. Ansættelsen ophører således uden videre ved åremålets udløb, jf. tjenestemandenslovens § 28, stk. 2. Ansættelsen ophører dog senest ved udgangen af den måned, hvori den pågældende fylder 75 år. Der henvises til forslagens § 3, nr. 2, om forhøjelse af den pligtige afgangsalder for præster, provster og biskopper fra 70 år til 75 år.

Endvidere vil bestemmelsen forhindre, at en biskop ved åremålets udløb eller ansættelsens ophør af anden årsag, på ny kan vælges til biskop i et stift, hvori vedkommende tidligere har været udnævnt som biskop. Formålet med at afskære en biskop fra genvalg i et stift, hvori vedkommende tidligere har virket som biskop, bundes primært i et ønske om at undgå en politisering af det gejstlige tilsyn.

Formuleringen »i et stift, hvori vedkommende tidligere har været udnævnt som biskop« skal forstås således,

at vedkommende tidligere har været kgl. udnævnt til biskop over det pågældende stift.

Formuleringen omfatter således ikke situationer, hvor en biskop i et stift f.eks. har overtaget det gejstlige tilsyn med en præst eller en menighed fra et andet stift i henhold til bestemmelserne i lov nr. 79 af 3. marts 1948 om adgang for biskopper til fritagelse i visse tilfælde for at føre tilsyn med en menighed og dennes præst. I en sådan situation vil den biskop, der har overtaget tilsynet, ikke alene af denne grund være afskåret fra til sin tid at søge valg til det ledige bispeembede i det stift, som den pågældende præst eller menighed tilhører.

Formuleringen sigter heller ikke på at afskære f.eks. en domprovst, der i biskoppens fravær har fungeret som biskop, fra at søge valg til bispeembedet, når det til sin tid bliver ledigt.

Den gældende formulering i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning § 6, hvorefter udnævnelse til biskop sker ved kongelig udnævnelse, opretholdes. Ansættelse af biskopper vil således også i fremtiden ske ved kgl. udnævnelse.

En nyudnævnt biskop der ansættes på 12-årigt åremål, vil med andre ord være omfattet af de selv samme regler og love som de nuværende varigt tjenestemandsansatte biskopper, herunder lov om domstolsbehandling af gejstlige læresager, de særlige beskyttelsesregler i tjenestemandslovens kapitel 4, og reglerne om rådighedsløb i tjenestemandslovens § 32.

Det skal betones, at en række konkrete vilkår i forbindelse med ansættelse i åremålsstillinger skal fastsættes ved aftale mellem de relevante parter. Med henvisning hertil er det Kirkeministeriets hensigt, at man fra ministeriets side vil tilbyde nyudnævnte biskopper, der ansættes på 12-årige åremål, en tilbagegangsstilling som sognepræst i folkekirken. Som udgangspunkt vil Kirkeministeriet tilbyde en tilbagegangsstilling med fuldtidsansættelse og på tjenestemandsvilkår, hvor opgaven som sognepræst i fornødent omfang evt. kan suppleres med andre opgaver af folkekirkelig karakter.

Da tilbagegangsstillingen så vidt muligt vil blive tilpasset den afgående biskops faglige styrker og interesser, og desuden skal være til rådighed ved åremålets udløb, kan det ikke forventes, at der altid kan blive tale om ansættelse i en på forhånd eksisterende sognepræstestilling. I fornødent omfang vil Kirkeministeriet derfor sørge for, at der oprettes en tilbagegangsstilling til den afgående biskop. Stillingen vil således være personlig, og falde bort når biskoppen fratræder stillingen senest ved udgangen af den måned, hvori vedkommende når den pligtige afgangsalder.

For disse tilbagegangsstillinger vil Kirkeministeriet benytte bestemmelsen i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. § 18, 2. pkt., og undtage fra det generelle krav i lovens § 18, 1. pkt. om, at der skal knyttes tjenestebolig til stillingen.

Det er Kirkeministeriet hensigt at tilbyde en aflønning i tilbagegangsstillingen, der ligger to lønrammer lavere end stillingen som biskop. Biskopper, der ikke er omfattet af forslaget § 4, dvs. allerede ansatte tjenestemænd, følger de almindelige regler i tjenestemandspensionsloven, dvs. § 16 a, og der ydes således et pensionstillæg for hvert åremålsår.

Aflønning i tilbagegangsstilling finansieres inden for de gældende bevillinger til præsteløn.

Da der er tale om en åremålsstilling, hvor åremålet på 12 år er markant længere end hvad der efter de almindelige regler er mulighed for at tilbyde åremålsansatte tjenestemænd, er det Kirkeministeriets vurdering, at der som udgangspunkt ikke er nogen begrundelse for at lade aftalen om løn- og ansættelsesvilkår indeholde bestemmelser om udbetaling af åremålsstillæg under ansættelsen. Kirkeministeriet har derfor som udgangspunkt ikke til hensigt at tilbyde åremålsstillæg under ansættelsen.

Fratrædelsesbeløb kan aftales for at sikre den åremålsansatte en indtægt, indtil vedkommende på ny har opnået ansættelse. I forhandlingerne om evt. fratrædelsesbeløb som en del af åremålsaftalen vil Kirkeministeriet for det første lægge vægt på, at biskoppen ansættes på et åremål der er dobbelt så langt som normale åremål. Biskoppen får således en høj grad af lønmæssig sikkerhed i en længevarende årrække.

For det andet vil ministeriet lægge vægt på, at man i forhandlingerne tilbyder den nyvalgte biskop en tilbagegangsstilling. Hvis der i en konkret situation ikke indgås aftale om en tilbagegangsstilling, vil det således være udtryk for den enkelte biskops eget fravalg, hvorfor den ansættelsesmæssige usikkerhed, der evt. kan være en følge heraf, i givet fald må anses for at være selvfor-skyldt. Allerede varigt ansatte, f.eks. præster eller provster, har en tilbagegangsstilling i forvejen. Tilbuddet er i så fald, at vedkommende tilbydes lønramme 37 i den stilling, vedkommende placeres i efter åremålets udløb, jf. tjenestemandslovens § 12, stk. 4.

For det tredje vil ministeriet tillægge det betydning, at den tilbudte tilbagegangsstilling sammensættes ud fra vedkommende biskops faglige styrker og interesser, og at der efter omstændighederne ligefrem kan blive tale om en nyoprettet stilling, der oprettes specielt som tilbagegangsstilling for den afgående biskop. Den pågældende får således en grad af indflydelse på tilbagegangsstillingens sammensætning/indhold og på dens

geografiske placering, der overstiger den indflydelse andre ansatte normalt vil have på deres stillingers sammensætning/indhold eller geografiske placering.

For det fjerde vil Kirkeministeriet betone, at tilbagegangsstillinger er højt lønnet.

Endelig vil ministeriet for det femte lægge vægt på, at en biskop, der selv fravælger retten til en tilbagegangsstilling, ikke kan antages at have behov for længere tid til at finde en ny stilling end en person, der i dag ansættes på et 5- eller 6-årigt åremål efter de almindelige regler. Der er dermed ikke nogen saglig begrundelse for, at et evt. fratrædelsesbeløb skal kunne udgøre helt op til en månedsløn for hvert fulde års ansættelse.

På den baggrund er det Kirkeministeriets opfattelse, at aftalen om åremålsansættelse ikke skal indeholde bestemmelser om fratrædelsesbeløb, der går ud over en månedsløn for hvert fulde 2 års ansættelse.

Til § 2

Til nr. 1

Med bestemmelsen undtages afgåede biskoppers ansættelse i tilbagegangsstilling fra reglerne i kapitel 2 i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v.

Konsekvensen vil være, at kapitlets bestemmelser om menighedsrådets medvirken ved ansættelse i præstestillinger ikke anvendes, når der er tale om besættelse af tilbagegangsstillingen for en biskop, hvis åremål er udløbet.

I forvejen finder reglerne i lovens kapitel 2 heller ikke anvendelse for stillinger som sognepræst, der er forbundet med stilling som værnspovst eller domprovst.

Baggrunden for bestemmelsen er primært, at det ikke kan forventes, at en åremålsansat biskops tilbagegangsstilling kan findes blandt allerede eksisterende ledige sognepræstestillinger, idet tilbagegangsstillingen forudsættes sammensat ud fra vedkommende biskops faglige styrker og interesser. Desuden skal tilbagegangsstillingen være til rådighed for den afgåede biskop i umiddelbar forlængelse af åremålsansættelsens udløb. Endvidere skal tilbagegangsstillingen ikke søges af den afgåede biskop i konkurrence med andre ansøgere.

Kirkeministeriet er meget opmærksom på, at menighedsrådenes kaldsret er af stor betydning i den danske folkekirke. Ministeriet vil derfor administrere ansættelse i tilbagegangsstillinger for biskopper med mest mulig respekt for ikke at beskære menighedsrådenes nuværende kaldsret.

Det er på forhånd Kirkeministeriets vurdering, at tilbagegangsstillinger må forventes at skulle oprettes per-

sonligt til den afgåede biskop. Såfremt dette bliver tilfældet, skal menighedsrådene således ikke frygte en beskæring af deres kaldsret overfor de eksisterende sognepræstestillinger.

En sådan centralt oprettet tilbagegangsstillinger forudsættes at bortfalde, når den afgåede biskop forlade den. Dette skal senest ske ved udgangen af den måned, hvori vedkommende fylder 75 år, jf. den foreslåede affattelse af tjenestemandenslovens § 43 a.

Kirkeministeriet lægger desuden vægt på, at tilbagegangsstillingen oprettes uden tjenesteboligpligt, således at menighedsrådene ikke skal anskaffe en tjenestebolig for en formodentlig relativt begrænset periode.

Til § 3

Til nr. 1

Det foreslås, at bestemmelserne i tjenestemandenslovens § 33 a, stk. 2, § 33 b og § 33 c ikke skal gælde for stillinger som biskop.

Efter tjenestemandenslovens § 33 a, stk. 2, kan ansættelse på åremål af andre end dem, der er nævnt i § 33 a, stk. 1, ske på tilsvarende vilkår som tjenestemænd. Bestemmelserne om kongelig udnævnelse og reglerne i tjenestemandspensionsloven finder dog ikke anvendelse. Som konsekvens af forslaget § 1, nr. 1, hvorefter biskopper ansættes som tjenestemænd på åremål, foreslås det, at bestemmelsen i tjenestemandenslovens § 33 a, stk. 2, ikke skal gælde for stillinger som biskop.

Efter tjenestemandenslovens § 33 b bestemmer vedkommende minister, hvilke stillinger der kan besættes på åremål. Da biskopper efter forslaget § 1, nr. 1, ansættes på åremål, foreslås det, at tjenestemandenslovens § 33 b ikke skal gælde for stillinger som biskop.

Efter tjenestemandenslovens § 33 c sker åremålsansættelse for et tidsrum af 3-6 år. Åremålsansættelsen kan forlænges med indtil i alt 3 år. Genansættelse efter fornyet opslag kan ske højst to gange eller i øvrigt, hvis genansættelsen er begrundet i objektive forhold.

Efter forslaget § 1, nr. 1, ansættes biskopper på åremål for et tidsrum af 12 år, og en biskop kan ikke udnævnes på ny i et stift, hvori vedkommende har været udnævnt som biskop. Som konsekvens heraf foreslås det, at bestemmelsen i tjenestemandenslovens § 33 c ikke skal gælde for stillinger som biskop.

Til nr. 2

Det foreslås at forhøje den pligtige afgangsalder for præster, provster og biskopper fra 70 år til 75 år.

Bestemmelsen indebærer, at biskopper på åremål afskediges fra udgangen af den måned, hvori de fylder 75 år, selv om ansættelsen på åremål for et tidsrum af 12 år, jf. forslagets § 1, nr. 1, ikke er udløbet.

De nuværende biskopper, der ikke er ansat på åremål, vil ved lovens ikrafttræden ligeledes få en højeste afgangsalder på 75 år.

Til § 4

Til nr. 1

Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget i nr. 2.

Til nr. 2

Pensionen til tjenestemænd på åremål fastsættes efter reglerne i tjenestemandspensionslovens kapitel 4 a.

Efter tjenestemandspensionslovens § 16 a fastsættes pensionen til tjenestemænd på åremål med udgangspunkt i den pågældendes pensionsmæssige placering under den senestevarige ansættelse inden pensioneringstidspunktet. Ved beregning af pensionen medregnes åremålsansættelsen i pensionsalderen. Til pensionen ydes et tillæg, der for hvert åremålsår fastsættes til 2,7 pct. af højeste pension ved pensionering fra åremålsansættelsen. Den samlede pension kan dog ikke overstige den pension, der ville være opnået ved pensionering fra åremålsansættelsen. Pensionstillægget indgår i det beløb, hvoraf eventuel ægtefællepension beregnes.

Efter tjenestemandspensionslovens § 16 b kan en tidligere åremålsansat tjenestemand uanset ansættelsestiden, jf. lovens § 2, få udbetalt egenpension fra det fyldte 60. år og i visse tilfælde før det fyldte 60. år uden førtidspensionsfradrag efter lovens § 6, stk. 6, medmindre den pågældende er fratrukket under åremålsansættelsen.

Disse bestemmelser finder anvendelse for biskopper på åremål, der har været varigt ansat i en stilling med ret til tjenestemandspension, jf. tjenestemandspensionslovens § 4, stk. 1 eller 2. Det vil typisk være biskopper, der kommer direkte fra en tjenestemandsansættelse som præst eller provst, eller som er fratrukket med ret til aktuel eller opsat pension fra en sådan ansættelse.

For biskopper på åremål, der hverken før ansættelsen som biskop på åremål eller senere har været varigt ansat i en stilling med ret til tjenestemandspension, vil der imidlertid ikke være en pensionsmæssig placering, der kan anvendes som udgangspunkt ved fastsættelse af pensionen, jf. tjenestemandspensionslovens § 16 a, stk. 1.

På den baggrund foreslås det, at der i tjenestemandspensionsloven indsættes en særlig regel om fastsættelse af pensionen til personer, der har været ansat som biskop på åremål, og som ikke har været varigt ansat i en stilling med ret til tjenestemandspension.

Efter forslaget fastsættes pensionen i disse tilfælde efter reglerne i tjenestemandspensionslovens kapitel 2 (aktuel egenpension) eller kapitel 7 (opsat pension) i stedet for efter reglerne i lovens § 16 a. Bestemmelsen i lovens § 16 b finder tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsen indebærer, at den pågældendes pensionsgivende løn er den pensionsgivende løn på skalatrinnet i åremålsstillingen, jf. tjenestemandspensionslovens § 5, stk. 1, og at den pågældendes pensionsalder opgøres efter lovens § 4, § 4 a og § 4 b. Endvidere udbetales egenpensionen uden førtidspensionsfradrag i de tilfælde, der er omfattet af lovens § 16 b.

Til nr. 3.

Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget i nr. 2.

Til § 5

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft dagen efter offentliggørelsen i Lovtidende.

I *stk. 2* foreslås det, at § 1, stk. 2 og 3 i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning, som affattet ved nærværende lovforslags § 1, nr. 1, alene finder anvendelse for biskopper, der udnævnes efter afholdelse af valg udskrevet efter lovens ikrafttræden. Dermed sikres det, at der under valgkampen er klarhed over, hvorvidt den kandidat, der vinder valget til en ledig stilling som biskop, skal ansættes på åremål eller ej.

I *stk. 3* foreslås det, at ansøgte eller uansøgte afskedigelser, der er foretaget før lovens ikrafttræden, ikke berøres af forhøjelsen af den pligtige afgangsalder.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at en tjenestemand, der før lovens ikrafttræden er afskediget ansøgt eller uansøgt på grund af den nuværende pligtige afgangsalder på 70 år, fratrukket på det fastsatte afskedigelsestidspunkt, også selv om tjenestemanden først fylder 70 år efter lovens ikrafttræden. Der vil dog ikke være noget til hinder for, at ansættelsesmyndigheden kan trække afskedigelsen tilbage, hvis ansættelsesmyndigheden og tjenestemanden er enige om, at ansættelsesforholdet skal fortsætte. Ansættelsesforholdet fortsætter i givet fald uændret på tjenestemandsvilkår, dog længst til den pligtige afgangsalder på 75 år, jf. tjenestemandspensionslovens § 43 a, som ændret ved forslagets § 3, nr. 2.

Til § 6

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale gyldighedsområde.

Bestemmelsen indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

*Gældende formulering**Lovforslaget***§ 1**

I lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 608 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

§ 1. ---

1. I § 1 indsættes som *stk. 2* og *3*:

»*Stk. 2.* Biskopper ansættes som tjenestemænd på åremål for et tidsrum af 12 år.

Stk. 3. En biskop kan ikke udnævnes på ny i et stift, hvori vedkommende tidligere har været udnævnt som biskop.«

§ 2

I lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 78 af 2. februar 2009, foretages følgende ændringer:

§ 8. ---

Stk. 2. Reglerne i dette kapitel gælder ikke for stillinger som sognepræst, der er forbundet med stilling som værnsprovst eller domprovst.

1. I § 8, *stk. 2*, indsættes som *2. pkt*:

»Endvidere gælder reglerne i dette kapitel ikke ved en biskops ansættelse i tilbagegangsstilling, når biskoppens åremålsansættelse er udløbet.«

§ 3

I lov om tjenestemænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 531 af 11. juni 2004, som ændret ved § 2 i lov nr. 527 af 24. juni 2005, § 6 i lov nr. 1587 af 20. december 2006 og § 1 i 484 af 17. juni 2008, foretages følgende ændringer:

§ 40. Bestemmelserne i § 11, § 12, stk. 1, og § 14, stk. 2, 1. pkt., gælder ikke for folkekirkens tjenestemænd.

1. I § 40, *stk. 1*, indsættes som *2. pkt.*:

»Bestemmelserne i § 33 a, stk. 2, § 33 b og § 33 c gælder ikke stillinger som biskop.«

§ 43 a. Præster, provster og biskopper afskediges fra udgangen af den måned, hvori de fylder 70 år.

2. I § 43 a ændres »70« til »75«.

§ 4

I lov om tjenestemandspension, jf. lovbekendtgørelse nr. 230 af 19. marts 2004, som ændret ved § 3 i lov nr. 527 af 24. juni 2005, lov nr. 1150 af 7. december 2005, § 5 i lov nr. 1587 af 20. december

2006 og § 2 i lov nr. 484 af 17. juni 2008, foretages følgende ændringer:

§ 16 b. Uanset ansættelsestiden, jf. § 2, kan en tidligere åremålsansat tjenestemand som nævnt i § 33 a, stk. 1, i lov om tjenestemænd få udbetalt egenpension fra den 1. i måneden efter det fyldte 60. år, medmindre den pågældende er fratrukket under åremålsansættelsen. Dette gælder dog ikke for personer, der er omfattet af § 16 c, stk. 2.

§ 16 c. Reglerne i denne lov finder ikke anvendelse for personer omfattet af § 33 a, stk. 2, i lov om tjenestemænd. Finansministeren træffer efter indhentet udtalelse fra Lønningsrådet bestemmelse om anden pensionsordning for det pågældende ansættelsesforhold.

Stk. 2. Finansministeren kan bestemme, at en person som nævnt i § 33 a, stk. 1, i lov om tjenestemænd henføres til stk. 1, hvis særlige konkrete omstændigheder taler derfor.

1. I § 16 b, stk. 1 ændres »§ 16 c, stk. 2« til »§ 16 d, stk. 2«.

2. § 16 c, affattes således:

»§ 16 c. Pensionen til personer, der har været ansat som biskop på åremål, og som ikke har været varigt ansat i en stilling med ret til tjenestemandspension, fastsættes efter reglerne i kapitel 2 og 7. Bestemmelsen i § 16 b finder tilsvarende anvendelse.«

3. Efter § 16 c, indsættes:

»§ 16 d. Reglerne i denne lov finder ikke anvendelse for personer omfattet af § 33 a, stk. 2, i lov om tjenestemænd. Finansministeren træffer efter indhentet udtalelse fra Lønningsrådet bestemmelse om anden pensionsordning for det pågældende ansættelsesforhold.

Stk. 2. Finansministeren kan bestemme, at en person som nævnt i § 33 a, stk. 1, i lov om tjenestemænd henføres til stk. 1, hvis særlige konkrete omstændigheder taler derfor.«

§ 5

Stk. 1. Loven træder i kraft dagen efter offentliggørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. § 1, stk. 2 og 3 i lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, finder anvendelse for biskopper, der udnævnes efter afholdelse af valg udskrevet efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Tjenestemandslovens § 43 a, som ændret ved denne lovs § 3, nr. 2, berører ikke ansøgte eller uansøgte afskedigelser, der er foretaget før lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne eller Grønland.